

5.5. LOCATIES IN DE GEMEENTE LANDGRAAF (GEMEENTENUMMER 310)

- 310 - 1. (199-321) Mijnterrein van de voormalige mijn Oranje-Nassau II. Deze mijn staakte in 1972 de produktie. Het terrein dat een oppervlakte heeft van ca. 32 ha. is momenteel eigendom van de gemeente Landgraaf. De terreinen van de Oranje-Nassau II en de Staatsmijn Wilhelmina (310 - 2.) zijn in het kader van de saneringsoperatie onder een noemer gebracht. Op de terreinen werd een groot recreatieproject ten uitvoer gebracht (draf- en renbaan, Kunstskibaan, autokino) en werd woningbouw gepleegd. Over het terrein van de Oranje-Nassau II en Wilhelmina is een nieuwe weg aangelegd (Hofstraat). Deze weg is dus gefundeerd met mijnsteen en loopt dwars over de plaats waar vroeger slikvijvers van de Staatsmijn Wilhelmina hebben gelegen.
- 310 - 1.a. (199-321) Locatie van de voormalige mijnsteenbergrug van de Oranje-Nassau II. De mijnsteenbergrug van de Oranje-Nassau II is in het kader van de saneringsoperatie afgegraven en uitgevlakt over het mijnterrein en het gebied ten noorden van het terrein (310 - 7.). De steenberg had een grondoppervlak van ca. 7,5 ha., een hoogte van ca. 73 m. en een massa van ca. 4.000.000 ton. Op het terrein waar de berg heeft gelegen is nu gedeeltelijk de draf- en renbaan en de autokino aangelegd.
- Voor zover bekend is men in 1910 begonnen met het storten van mijnstenen op deze locatie. Het stort lag in een landelijke omgeving op een leemhoudende bodem, die licht hellend afloopt in oostelijke richting (ca. 15 m. over 550 m.). Het stort was op de westzijde en een gedeelte van de noordzijde begroeid met hoofdzakelijk berken, acacia's, beuken en struiken en planten. Aan de zuidzijde van het stort lagen een aantal slikbassins en een sliksort (310 - 1.c.). Deze inrichtingen lagen geheel los van het eigenlijke steensort. De uitbreiding van het stort vond aan het eind van de 60-er jaren plaats in oostelijke richting (Strijthagen) op een terrein met een leemhoudende bodem.
- Het transport van mijnstenen naar het stort geschiedde door middel van transportbanden. Het storten geschiedde in eerste instantie droog, doch in de jaren 1953-1963 werd dit gedaan onder toevoeging van water, daar het door de transportband gestorte materiaal onvoldoende afschoof. Na 1963 werd een bulldozer ingezet, om het gestorte materiaal onder het stortpunt te verspreiden.
- Ten aanzien van het te storten materiaal beperkte men zich op de Oranje-Nassau II uitsluitend tot mijnstenen. Deze zijn onder te verdelen in zuivere mijnstenen en wasserijstenen. De 2 soorten werden door elkaar heen gestort. De gemiddelde toevoer naar het stort bedroeg in 1967 per dag:
- a. 800 ton zuivere mijnstenen, waarvan:
 - 500 ton zeverijstenen,
 - 300 ton schachtstenen,
 - b. 800 ton wasserijstenen.

De mengverhouding was dus 1:1

De gemiddelde grootte van het opgebrachte materiaal bedroeg:

a. wasserijstenen: 50 mm,

b. zeverijstenen : 200 mm,

c. schachtstenen : 150 mm.

In 1938 heeft in het stort een kleine brand gewoed die met water werd geblust. De oorzaak van deze brand was een mijnwagen met brandende sintels die op het stort terecht was gekomen. Normaal stortte men de sintels van het ketelhuis op een achter het ketelhuis gelegen stort.

In de periode 1969-1972 is aan de noordzijde van het stort ca. 720.000 ton mijnsteen afgegraven ten behoeve van de ophoging van het industrieterrein "Strijthagen" (310 - 7.) door de firma Ploum. In 1970 is ca. 20.000 ton afgegraven ten behoeve van het opvullen van slikputten en het egaliseren van het mijnterrein (Greven, 1967,1978).

- 310 - 1.b. (199-321) Op deze plaats is een nieuwbouwwijk gerealiseerd. In het verleden stonden hier de gebouwen van de mijn Oranje-Nassau II. Waarschijnlijk is onder de woningen mijnsteen aanwezig.
- 310 - 1.c. (199-321) Op deze plaats ten zuiden van de voormalige mijnsteen-berg hebben in het verleden een aantal slikputten gelegen. Op luchtfoto's uit 1949 zijn deze slikputten zichtbaar. Op foto's uit 1965 is te zien dat de putten reeds zijn gedicht. Op deze plaats liggen nu de draf- en renbaan en de autokino.
- 310 - 2. (200-320) Mijnterrein van de voormalige Staatsmijn Wilhelmina. Deze mijn is in 1969 gesloten. Het terrein dat een oppervlakte heeft van ca. 89 ha. is momenteel grotendeels eigendom van de gemeente Landgraaf. Een klein gedeelte is eigendom van de gemeente Kerkrade. Op het terrein van de Wilhelmina heeft in het verleden een synthraciet-fabriek gestaan (DSM-Limburg, 1959). Er is hierdoor mogelijk bodemverontreiniging opgetreden. Volgens Steenbergafgravingen B.V. is een deel van de verontreinigde grond reeds afgevoerd en verwerkt. Op het terrein is nog aanwezig de steenberg (310 - 2.a.), die in het kader van de saneringsoperatie is gemodelleerd en ingericht als recreatieterrein (Kunstslibaan). Op het terrein lagen in het verleden, ten noorden van de steenberg, 2 slikvijvers (310 - 2.b.+ 2.c.). Beide vijvers zijn gedempt.
- 310 - 2.a. (200-320) Mijnsteen-berg van de Staatsmijn Wilhelmina. Het grond-oppervlak van de berg is ca. 33 ha. De berg heeft een massa van ca. 36.000.000 ton. In 1974 lag het hoogste punt van de steenberg ca. 96 m. boven het maaiveld (Hoefnagels, 1974). De steenberg is relatief oud en bevat veel kool. In 1974 brandde de berg plaatselijk. De berg was in die tijd aan de zuidoost-zijde begroeid. In het kader van de saneringsoperatie is de steenberg gemodelleerd. Er werd op de steenberg een dun loss-dek

aangebracht dat zeer gevoelig voor erosie blijkt te zijn. Dit is uit veldonderzoek vastgesteld. Na het aanbrengen van de dekgrond is de berg beplant. Er zijn op de berg wandelpaden aangelegd. Tevens bevindt zich op de west-helling een kunstskibaan.

In 1908 is men begonnen met de aanleg van het stort op een terrein dat licht afloopt in noord-oostelijke richting met een loss-houdende ondergrond. Het geheel was in een landelijke omgeving gelegen, waar slechts geringe bebouwing aanwezig was.

Het stort is opgebouwd uit diverse na elkaar gevormde stortpunten. Na oorspronkelijk als 1 puntstort te zijn begonnen werden al snel langgerekte storten gevormd die later met elkaar werden verbonden en zodoende een plateau gingen vormen. Een ten noorden van het stort gelegen boerderij werd beschermd door de aanleg van een ringdijk. Het stort was aan de zuidoost-zijde begroeid met voornamelijk els, berk en acacia. Het hoogste punt lag in 1967 op 95 m. boven het maaiveld. De flanken hadden hellingshoeken van maximaal 30 graden. Ten westen van het stort lagen destijds een aantal klaar- en slikvijvers. In het stort lag aan de zuidzijde een leermijn. Het stort werd na 1967 binnen de begrenzing van de opgeworpen ringdijk nog in noordwestelijke-, noordelijke- en noord-noordoostelijke richting uitgebreid.

Het transport van het materiaal voor het stort vond in de loop der jaren als volgt plaats.

Van 1908 tot 1924 gebeurde het storten met behulp van kipwagens. In 1924 werd een kabelbaan in gebruik genomen die tot 1941 voor het direct storten van de mijnstenen gebruikt werd. Toen het stort zich verder uitbreidde werd het door de kabelbaan op het stort gebrachte materiaal met behulp van transportbanden naar de eigenlijke stortpunten gebracht. In 1954 werd de kabelbaan afgebroken en had het gehele transport met banden plaats. Vanaf 1960 werd het opbrengen van het materiaal gecombineerd met het gebruik van een bulldozer, die er voor zorgde dat het stortpunt voldoende stevigheid behield. In de periode 1908-1960 werd het materiaal gestort onder toevoeging van water. Het toevoegen van water had tot doel een goede vulling van het stort te krijgen. Vanaf 1961 heeft het storten uitsluitend droog plaatsgevonden. De oorzaak hiervan was de grotere toevoer van wasserijstenen, die een hoger vochtgehalte hadden dan het vroegere mengsel van wasserijstenen en zuivere mijnstenen.

Het te storten materiaal bedroeg in 1967 2.500 ton wasserijstenen en 400 ton zuivere mijnstenen per dag. De mengverhouding was dus ca. 6:1. Daarnaast werd ca. 10 ton sintels en ca. 100 ton bezinksel uit de rioolvijvers per jaar gestort, alsmede puin en terreinafval. Het puin en terreinafval werd op een afzonderlijk stort aan de voet van de steenberg tegen de dijk gestort. De gemiddelde grootte van de wasserijstenen bedroeg 25-30 mm., de gemiddelde grootte van de mijnstenen was 150-200 mm.

Op het stort hebben in de loop der tijd enkele verschuivingen plaatsgevonden. Onder andere in 1956 en 1966 hebben aan de noord- en noordoost- zijde van het stort afschuivingen van schollen plaatsgevonden. Plaatselijke werking aan de kruin van de ringdijk aan de noordwestelijke, noordoostelijke en oostelijke zijde heeft ook plaatsgevonden. Men heeft om dit te voorkomen de dijk plaatselijk versterkt en de plaats van de stortpunten gewijzigd.

In het puntstort is in 1942 en 1966 brand opgetreden. In beide gevallen kwam de oorzaak van buitenaf en werd het eigenlijke stort niet bedreigd. De branden werden geheel uitgegraven en met water geblust. Hiervoor werd reeds aangehaald dat de steenberg in 1974 plaatselijk brandde. In 1973 werd deze brand aan de noordoost- zijde van het stort in het gedeelte tussen het talud van de steenberg en het talud van een puinstort c.q. vuilstort (tegen een ringdijk aan de voet van de berg) ontdekt. De oorzaak was vermoedelijk broei of verbranden van afval ter plaatse. Het terrein werd onder water gezet en daarna werd zand en klei of mergel toegevoegd. Begin 1975 kon de brand als geblust worden beschouwd (Greven, 1967,1978).

310 - 2.b. + 2.c. (199-321) Voormalige slikvijvers van de Staatsmijn Wilhelmina. De oppervlakte van de vijvers was ca. 20 ha., de diepte ca. 5 m. (Hoefnagels, 1974). De slikvijvers waren kunstmatig aangelegd met 5 m. hoge dijken rondom. In het kader van de saneringsoperatie zijn de slikvijvers gedempt. Het slik werd uitgegraven en vermengd met mijnsteen. Daarna werd het mengsel uitgespreid over het terrein van de Oranje-Nassau II. De putten werden vervolgens volgeschoven met mijnsteen. Op de plaats waar de oostelijke vijver (310 - 2.c.) heeft gelegen ligt nu gedeeltelijk de draf- en renbaan. Waar de westelijke vijver (310 - 2.b.) heeft gelegen is nu een woonwijk gebouwd (mededeling gemeente Landgraaf). De bodem onder de huizen is ten gevolge van de vroegere aanwezigheid van de slikvijver zeer slecht waterdoorlatend. Men heeft hierdoor bij deze woningen regelmatig te kampen met wateroverlast (mededeling Staatstoezicht op de Mijnen).

310 - 2.d. + 2.e. (199-320) 2 zeer oude voormalige slikvijvers. De locaties zijn middels bestudering van luchtfoto's uit 1949 en 1965 vastgesteld. De meest oostelijke slikvijver (310 - 2.e.) komt op de luchtfoto's uit 1965 niet meer voor. De plaats waar de vijver heeft gelegen is dan reeds overdekt door de zich uitbreidende steenberg. De westelijke vijver (310 - 2.d.) is op luchtfoto's uit 1965 nog aanwezig. Deze vijver werd later gedempt.

N.B. Een klein gedeelte van het mijnterrein van de voormalige Staatsmijn Wilhelmina is tegenwoordig gelegen in de gemeente Kerkrade. Dit gedeelte wordt in par. 5.6. besproken.

310 - 3. (200-322) MijNSTEENBERG van de voormalige mijn Laura. De berg is grotendeels nog aanwezig. De berg heeft een grondoppervlak van ca. 10 ha., is ca. 40 m. hoog en heeft een massa van ca. 3.200.000 ton (Hoefnagels, 1974). De berg is relatief oud en bevat veel kool. Tot voor kort werd de steenberg afgegraven door Laura en Vereniging (sinds 1972). Het steenbergmateriaal werd afgevoerd naar de wasserijen bij de Julia. Na de scheiding werd de bruikbare kool als brandstof in de centrale van de Julia gebruikt. Een gedeelte van de mijnstenen was bruikbaar voor de steenfabriek "Nievalsteen" en een ander deel kon worden aangewend als vulsteen voor de mijn Julia. Omstreeks 1967 is naast en boven de berg de SW-26 aangelegd. Bij de aanleg van deze weg is mijnsteen van de berg gebruikt. Momenteel (1985) wordt op de berg een Afcent- gebouw neergezet.

In 1905 is begonnen met de aanleg van het stort op een terrein dat gelegen is ten oosten van de bovengrondse werken van de Laura (210 - 1.). Het terrein wordt begrensd door de weg van Schaesberg naar Eygelshoven in het noorden, het Hopeler voetpad in het oosten en de spoorlijn Heerlen - Kerkrade (miljoenenlijntje) in het zuiden. De ondergrond van het gebied bestaat uit leemhoudend materiaal en het terrein helt af in oostelijke richting. Het stort ontwikkelde zich vanuit een puntstort in westelijke richting als een langgerekt stort, waarvan de bovenzijde min of meer een plateau vormde (breedte ca. 100 m.). De flanken aan de noord- en zuidzijde hadden in 1967 hellingen tot maximaal 33 graden. Het hoogste punt lag destijds op ca. 45 m. boven het maaiveld. In de omgeving van het stort was weinig bebouwing aanwezig. Het stort, dat in 1957 werd stopgelegd, is alzijdig beplant. De beplanting is geschied in overleg met de Nederlandse Heidemij. en bestaat hoofdzakelijk uit dennen, berken en eiken.

Toen in 1957 dit stort wegens plaatsgebrek verlaten werd, is men een nieuw stort begonnen ten zuid- oosten van het bestaande stort, aan de andere kant van de spoorlijn Heerlen - Kerkrade (zie 310 - 4.).

Het transport naar het oudste stort geschiedde met behulp van een kabelbaan. Hieraan hingen bakken, die in de steensilo op het terrein van de mijn Laura werden geladen en op het stort in een bunker werden gelost. Van daar werd het materiaal met behulp van transportbanden naar het stortpunt gebracht. Het storten geschiedde onder toevoeging van water.

Op het stort werd een mengsel van zuivere mijnstenen en wasstenen gestort in de verhouding 1:2. Ook werden geringe hoeveelheden bedrijfsafval gestort. De grootte- verdeling van de stenen was als volgt:

wasserijstenen : ca. 20 mm,
 mijnstenen : - 60% kleiner dan 100 mm,
 - 30% tussen 100 en 200 mm,
 - 10% groter dan 200 mm.

Er heeft zich voor zover bekend nooit een verschuiving in het stort voorgedaan. Aan de zuidwest-zijde van het stort is rond 1935 brand geweest. Deze brand werd veroorzaakt door gloeiende sintels van het ketelhuis, die met de stenen waren meegestort. Met behulp van veel water en uitgraven werd de brand bestreden. In 1967 werd de bovenzijde van de oostzijde van het stort afgegraven in verband met het aanleggen van de eerder genoemde autoweg welke van Brunssum naar de Duitse grens gaat (SW-26). Dit werk werd uitgevoerd door de Koninklijke Mij. Wegenbouw in opdracht van Provinciale Waterstaat in Limburg (Greven, 1967,1978).

310 - 4. (200-322) Terrein van de voormalige mijn Laura dat als uitbreidingsgebied voor het oude stortterrein dienst deed. Op dit terrein is uiteindelijk alleen in de oostelijke hoek (310 - 4.a.) mijnsteen gestort. Het terrein is grotendeels in gebruik als akkerland.

310 - 4.a. (200-322) Mijnsteenstort van de mijn Laura dat vanaf 1957, toen het oude stortterrein ten noorden van de spoorlijn (310 - 3.) vol was, tot aan de sluiting van de mijn in gebruik was. Het nieuwe stort is momenteel voor een deel afgegraven en geegaliseerd en in gebruik als cross-terrein. Het nieuwe stort werd destijds opgebouwd als plateaustort op een sterk grindhoudende ondergrond. Het stort lag ver verwijderd van woongebieden. Naast dit stort beschikte de mijn Laura over een stortmogelijkheid in de verlaten bruinkoolgroeve "Anna" te Haanrade (210 - 10.). Rond 1967 werd, gedurende 1 jaar ongeveer, uitsluitend in de groeve "Anna" gestort, onder andere in verband met de aanleg van de SW-26 over de top van het oostelijk gedeelte van de oude steenberg. In sommige gevallen werd zelfs materiaal op het terrein van de mijn Julia (210 - 2.) gestort (in verband met de daar aanwezige steenfabriek). Het nieuwe stort werd in noord-westelijke richting, evenwijdig aan de spoorlijn, uitgebreid. Het transport zowel naar het tweede stort (plateaustort) als naar de groeve "Anna" geschiedde met vrachtwagens. Bij het storten werd geen water gebruikt. Op het stort werd een mengsel van zuivere mijnstenen en wasstenen gedeponeed in de verhouding 1:2. De gemiddelde toevoer naar het stort bedroeg in 1967 ca. 200 ton mijnstenen en ca. 400 ton wasserijstenen per dag. Ook werden geringe hoeveelheden bedrijfsafval gestort in de orde van grootte van 3 mijnwagens per week. In het nieuwe stort hebben zich voor zover bekend nooit verschuivingen voorgedaan. In het stort is in 1965 een brandje van geringe omvang geconstateerd. Na 2 dagen intensief blussen met water was het brandje gedoofd. De oorzaak van de brand is nooit bekend geworden, maar er wordt vermoed dat spelende kinderen op het

stort de brand hebben veroorzaakt.

Eind 1967 werd begonnen met de afgraving van het nieuwe stort onder andere ten behoeve van de inrichting van het industrieterrein "Strijthagen". In totaal is ca. 200.000 ton mijnsteen van het nieuwe stort naar het industrieterrein verplaatst. Het werk werd mei 1969 beëindigd (Greven, 1967,1978). Naast het transport naar het industrieterrein is in de loop der jaren een groot deel van de afgegraven mijnsteen naar de wasserijen van de Julia vervoerd en daar verder verwerkt (mededeling gemeente Landgraaf).

- 310 - 5. (199-322) Einsteinstraat en Mensheggerweg. Bij de aanleg van deze wegen is mijnsteen afkomstig van de steenberg van de Oranje-Nassau II of de Laura toegepast (mededeling gemeente Landgraaf).
- 310 - 6. (200-322) Oude groeve die gedeeltelijk is opgevuld met mijnsteen
- 310 - 7. (199-322) Industrieterrein "Strijthagen". Het terrein is aangevuld met ca. 500.000 ton mijnsteen van de steenberg van de Oranje-Nassau II en ca. 200.000 ton mijnsteen van de nieuwe steenberg van de Laura. Uit boringen is gebleken dat het westelijk deel van het industrieterrein niet is aangevuld met mijnsteen. Op het terrein is onder andere de machinefabriek "Mayfran" gevestigd.